

Bijstand: van vangnet naar netwerk van plichten

Het verstrekken van bijstands-uitkeringen gaat met meer strengheid gepaard. Enerzijds zijn er meer mogelijkheden om bijstandsfraude aan te pakken, anderzijds staan bijstandstrek-kers onder grotere druk een te-genprestatie te leveren. Dat proces begon in 1993. Toen stelde de econoom Arie van der Zwan in opdracht van het mi-nisterie van Sociale Zaken in een rapport vast dat de uitvoe-ring van de bijstand 'ontoelaat-bare tekortkomingen' had. Van de meeste van de ruim 500 dui-zend uitkeringen stond niet vast dat ze rechtmatig waren, zeker een kwart werd onterecht uitbetaald. Sindsdien staat fraudebestrij-ding hoog op de agenda bij de Bijstandswet. Die was in 1966 in-gevoerd als opvolger van de Ar-menwet en geldt als uiterste vangnet in de sociale zekerheid. Vanouds gelden strenge eisen. De bijstandsontvanger mag be-

perkt 'vermogen' hebben. Nu, in 2012, is dat maximaal 5.685 euro voor een alleenstaande en 11.370 euro voor een stel. Die eisen worden sinds 1993 steeds strikter toegepast. De op-zet van de bijstand is een paar keer herzien. Tot 1996 betaalde het Rijk alle kosten, sinds 2004 liggen die bij de gemeenten. Die kregen zo een groot belang bij fraudebestrijding, maar ook bij het vinden van werk voor uitke-ringsgerechtigden. Bijstands-ontvangers kunnen al lang aan het werk worden gezet, met bij-voorbeeld sneeuwruimen, maar weinig gemeenten deden dat. Pas sinds 2004 worden op grote schaal projecten uitgevoerd om werkervaring te bieden als voor-bereiding op een 'echte' baan. Nu staat de volgende hervor-ming op stapel, de samenvoe-ging van de bijstand met de so-ciale werkplaatsen en de uitke-ring voor jonggehandicapten Wajong. Sommige gemeenten

experimenteren al met werk-projecten voor deze drie groe-pen samen. In Rotterdam moeten nieuwe bijstandsaanvragers 20 uur per week sollicitatielessen volgen, een dag werken in de kassen of in de haven en thuis opdrachten doen. Langdurige bijstandsont-vangers wordt vrijwilligerswerk aangeboden: koffie brengen in verzorgingstehuizen of werken bij de vrijwilligerspolitie. Op het Zeeuwse Walcheren moe-ten alle bijstandsontvangers een tegenprestatie leveren voor hun uitkering. Ongeveer twee-honderd mensen onderhouden voor een samenwerkingsver-band van Vlissingen, Middel-burg en Veere het schilderwerk van gemeentelijke panden, re-noveren de kinderboerderij of knappen afgedankte meubels op voor de kringloopwinkel. Ook ruimen bijstandsontvan-gers straatvuil op.

Gijs Herderschêe, Luuk Talens